

I—Teoretické zázemí výzkumu meziskupinových jevů 13

(*Sylvie Graf a Martina Hřebíčková*)

- 1.1 Meziskupinové a interindividuální chování 15
- 1.2 Charakteristiky meziskupinového chování 17
- 1.3 Sociální kategorizace 19
- 1.4 Vlastní členská skupina 21
- 1.5 Meziskupinové zkreslení 22
- 1.6 Meziskupinové postoje 24
 - 1.6.1 Stereotypy 24
 - 1.6.2 Předsudky 27
 - 1.6.3 Diskriminace 28
- 1.7 Teorie meziskupinového kontaktu 31
 - 1.7.1 Optimální podmínky meziskupinového kontaktu 32
 - 1.7.2 Působení meziskupinového kontaktu 33
 - 1.7.3 Kognitivní reprezentace skupin během kontaktu 35
- 1.8 Pětifaktorový model osobnosti 38
 - 1.8.1 Pět dimenzí osobnosti 40
- 1.9 Shrnutí 42

II—Metodologie výzkumu meziskupinových postojů a kontaktu 43

(*Sylvie Graf, Martina Hřebíčková, Magda Petráňošová a Alicja Leix*)

- 2.1 Respondenti 46
 - 2.1.1 Účastníci výzkumu stereotypů 47
 - 2.1.2 Účastníci výzkumu meziskupinových postojů a kontaktu 47
- 2.2 Metody a postup výzkumu 50
 - 2.2.1 NEO inventář (NEO-PI-R) pro sebezposouzení osobnostních vlastností 51
 - 2.2.2 National Character Survey pro posouzení národních stereotypů a sebezposouzení 52
 - 2.2.3 Inventář přídavných jmen (IPJ-R) pro sebezposouzení osobnostních vlastností 54
 - 2.2.4 Emoční teploměry zjišťující meziskupinové postoje 56

- 2.2.5 Posuzování výjimečnosti národů 57
- 2.2.6 Kontakt s příslušníky sousedních národů 57
- 2.2.7 Identifikace s vlastním národem 58
- 2.3 Analýza dat 58
 - 2.3.1 Přesnost národních a regionálních stereotypů 58
 - 2.3.2 Analýza meziskupinových postojů 60
 - 2.3.3 Kvantitativní obsahová analýza 63
 - 2.3.4 Kvalitativní (tematická) obsahová analýza (Česi a Nemci, Česi a Rakúšanania, Česi a Slováci) 66
 - 2.3.5 Kritická diskurzivní analýza 69
 - 2.3.6 Kvalitativní analýza výpovědí sousedské dyády Češi–Poláci 70
- 2.4 Shrnutí 73

III—Národní a regionální stereotypy 75

(Martina Hřebíčková a Sylvie Graf)

- 3.1 Metodologické souvislosti výzkumu přesnosti stereotypů 77
- 3.2 Zkoumání přesnosti národních stereotypů v mezinárodních studiích 80
- 3.3 Posuzování národních stereotypů v pěti středoevropských zemích 82
 - 3.3.1 Konzistence a stabilita posuzování národních stereotypů 83
 - 3.3.2 Přesnost národních stereotypů ve střední Evropě 89
 - 3.3.3 Shoda při posuzování národních stereotypů v pěti středoevropských zemích 101
- 3.4 Posuzování regionálních stereotypů 108
 - 3.4.1 Konzistence, přesnost a shoda regionálních stereotypů 110
 - 3.4.2 Porovnání regionálních a národních stereotypů 112
- 3.5 Mechanismy vzniku a sdílení národních a regionálních stereotypů 120
 - 3.5.1 Geografická blízkost při vytváření a sdílení stereotypů 120
 - 3.5.2 Jazyková a kulturní blízkost při formování a sdílení stereotypů 121
 - 3.5.3 Politický vliv při sdílení auto- a heterostereotypů 122
 - 3.5.4 Klimatické podmínky 123
 - 3.5.5 Role ekonomické prosperity při vytváření stereotypů 124
 - 3.5.6 Politické preference a religiozita při vytváření stereotypů 126
 - 3.5.7 Polarizace/zrcadlení při vytváření stereotypů 126
 - 3.5.8 Kompenzace při formování stereotypů 134
 - 3.5.9 Model vlivů podléjících se na formování stereotypů 135
- 3.6 Shrnutí 138

IV—Meziskupinové postoje 141

(Sylvie Graf)

- 4.1 Postoje k vlastnímu národu 144
 - 4.1.1 Postoje k vlastnímu národu v kontextu střední Evropy 146
 - 4.1.2 Vliv individuálních faktorů na postoje k vlastnímu národu 151
 - 4.1.3 Vliv autostereotypů na postoje k vlastnímu národu 154

- 4.1.4 Vliv podobnosti mezi sebezposouzením a posouzením vlastního národa na postoje k vlastnímu národu 157
- 4.1.5 Vliv podobnosti mezi vlastním a nejbližším sousedním národem na postoje k vlastnímu národu 162
- 4.2 Postoje k sousedním národům 164
 - 4.2.1 Preference sousedních národů v kontextu střední Evropy 165
 - 4.2.2 Vliv individuálních faktorů na postoje k nejbližšímu sousednímu národu 170
 - 4.2.3 Vliv heterostereotypů na postoje k nejbližšímu sousednímu národu 173
 - 4.2.4 Vliv podobnosti mezi sebou a nejbližším sousedním národem 174
 - 4.2.5 Vliv podobnosti mezi vlastním a nejbližším sousedním národem 175
- 4.3 Shrnutí 177

V—Meziskupinový kontakt 181

(*Sylvie Graf*)

- 5.1 Objektívni aspekty meziskupinového kontaktu 185
 - 5.1.1 Kvalita a kvantita kontaktu ve střední Evropě 186
 - 5.1.2 Vliv kvality a kvantity kontaktu na meziskupinové postoje 188
- 5.2 Subjektívni aspekty meziskupinového kontaktu 191
 - 5.2.1 Místo setkání 193
 - 5.2.2 Kontext setkání 195
 - 5.2.3 Blížkost kontaktu 197
 - 5.2.4 Trvání kontaktu 199
 - 5.2.5 Frekvence kontaktu 200
 - 5.2.6 Jazyk komunikace 201
 - 5.2.7 Makrosociální charakteristiky 202
 - 5.2.8 Meziskupinová percepce 208
 - 5.2.9 Hodnotící kategorie 209
- 5.3 Shrnutí 213

VI—Kvalitativna analýza vzájomného vnímania Čechov a ich susedov 217

(*Magda Petrjánošová a Alicja Leix*)

- 6.1 Starší a mladší brat? Obraz suseda vo voľných výpovediach Slovákov o Čechoch a Čechov o Slovákoch (*Magda Petrjánošová*) 220
 - 6.1.1 Ne-existencia rozdielov 221
 - 6.1.2 Kde končíme MY a začínajú ONI? 223
 - 6.1.3 O druhých len dobre? 226
 - 6.1.4 Výhrady voči povýšenectvu a nacionalizmu 230
 - 6.1.5 Skryté problémy a tabu v komunikácii 233
 - 6.1.6 Súhrn 234
- 6.2 Pepiki a Pšonci – jak se vidí Češi a Poláci (*Alicja Leix*) 235
 - 6.2.1 Společensko-kulturní kontext výpovědí polských respondentů 237
 - 6.2.2 Obrazy Čechů v očích Poláků 239
 - 6.2.3 Obrazy Poláků v očích Čechů 240

- 6.2.4 Komentář k uvedeným obrazům 242
- 6.2.5 Přibuzenství mezi Čechy a Poláky 245
- 6.2.6 Vztah Čechů k Polákům 246
- 6.2.7 Vztah Poláků k Čechům 247
- 6.2.8 Širší interpretační souvislosti uvedených výsledků 249
- 6.2.9 Souhrn 252
- 6.3 Česi a Němci – „Čech bol veľmi zdvorilý a vedel výborne po nemecky“ 253
(*Magda Petrjánošová*)
- 6.3.1 „Omlouvám se, ale žádný konkrétní zážitek s Němci si nevybavuji...“ 254
- 6.3.2 Obraz tých druhých – Němci o Čechoch 256
- 6.3.3 Obraz tých druhých – Česi o Nemcoch 259
- 6.3.4 Podobní či rozdielni? 265
- 6.3.5 O čom sa zväčša nerozpráva 267
- 6.3.6 Súhrn 270
- 6.4 Česi a Rakúšania – „Nemám žádnou zkušenost s obyvatelem Rakouska, hovořila jsem pouze s Němkyní“ (*Magda Petrjánošová*) 270
- 6.4.1 „Nemám žádnou negativní ani zvláště pozitivní zkušenost“ 272
- 6.4.2 Obraz tých druhých – Rakúšania o Čechoch 273
- 6.4.3 Obraz tých druhých – Česi o Rakúšanoch 277
- 6.4.4 Podobní či rozdielni? 280
- 6.4.5 Ani čierni, ani bieli 282
- 6.4.6 Konfliktné témy alebo čo sa radšej ani nespomína 283
- 6.4.7 Súhrn 284
- 6.5 Jazyk v medziskupinovom kontakte Čechov s ich susedmi 286
(*Magda Petrjánošová, Alicja Leix*)
- 6.5.1 Jazyk, identita a odlišnosť 287
- 6.5.2 Špecifiká komunikácie Slovákov a Čechov – „vždycky se nějak dorozumíme“ 289
- 6.5.3 Špecifiká komunikace Poláků a Čechů – „mám rád Čechy a jejich jazyk“ 291
- 6.5.4 Špecifiká komunikácie Nemcov a Čechov – „němčinou se moc dobře nedomluví, tak si s nimi nemám co říct“ 295
- 6.5.5 Špecifiká komunikácie Rakúšanov a Čechov – „paní mluvila pomalu a zřetelně, abych jí rozuměla“ 298
- 6.5.6 Komunikace Čechů a jejich sousedů v širších souvislostech 300
- 6.5.7 Súhrn 305
- 6.6 Shrnutí 306

VII—Češi a jejich sousedé 309

(*Sylvie Graf, Martina Hřebíčková, Magda Petrjánošová a Alicja Leix*)

Seznam literatury 324

Summary 341

Jmenný rejstřík 343

Věcný rejstřík 346